

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարվանը
և 7 ամսվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄՆՆ ՏԵՂ 5 ԿՕՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցեն՝ Тифлисъ, редакция «Мшакъ»
Сергиевская ул. № 5.
Tiflis, Redaction «Mschak»
Խմբագրատան տ է Լ է Ֆ օ ն № 2-53.

ՄՇԱԿ

Խմբագրությունը բաց է առևտուրի 10-2
(բացի կիրակի և տոն օրերից)
Յայտարարությունները ընդունվում են ամեն լիզով
Յայտարարությունների համար վճարում են
խառնաձևով տողատեղին 10-20 կօպ.
Տպարանի տ է Լ է Ֆ օ ն № 67.

Պ. Ս. ԴՕՐՈԺՆՕՎԻ

ԽԱՆՈՒԹՆԵՐՈՒՄ ԳԼԽԱՎՈՐ—ՍՈՐՈՒՄԻՆԻՍՏ ԿՈՒՆԿԵՐՆԵՐԻ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒՄՆԵՐԻ ՄԻՋՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՒԹՅԱՆ ՏԵՂԵՖՈՆ 583.
Ս.Ո.Ա.ԶԻԿԱՅ ՍԵՉՕՆԻ ՀԱՄԱՐ

ԱՇՆԱՆ ԵՒ ՁՄԵՌՎԱՅ

ՍՏԱՑՎԱԾ ԵՆ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐՈՅԹՆԵՐԸ

Մեղադրանքները, բարեգործությունները,
Տրեյդ, գրքեր և մանուկները,
Գոհաբեր չթեղյալ կտորներ,
Տղամարդկանց և կանանց պարտականությունները,
Գույքների և տրեյդիանգլերի բարեգործությունները,
Կանաչարանները, գեղեցիկ գործունեությունները և պլուշ,
Տիպի վարձարարները, պարտիզները, շատ,
Գործեր, գործակալներ և մասեր,
Ձմեռային վերամշակում, գլխի ծածկեր և պլեդներ,
Մեղադրանքներ և պարտականություններ, ըստ ներքինի.

Բայանդը, սեղանատան սպիտակեղեն, մանուկներ, ըստ ներքինի և այլ գործունեությունների պահեստ:

ԳՆԵՐԸ ԱՌԱՆՑ ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

Օտար քաղաքներից պահանջվող գեղեցիկ ուղարկվում են ձեր
Ընդունվում են հիանալի քանակությամբ, գինը, բուժարանների և այլ պետական ու մասնավոր հիմնարկներին հա-
մար մատակարարական պատու է դնել:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

(ՋՈՒՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԱՆՈՒՄՆԵՐ)
Այսօր, կիրակի, սեպտ. 22-ին
Հայկ. Գրադ. խմբակցությունը
Մասնակցությունները գերազանց
Կը ներկայացնեն ՆԱՐ-ԴՈՒՄԻ

ՍՊԱՆՎԱԾ ԱՂԱԽՆԻՆ

Դրամ 4 արարուածով:
Մասնակցում են՝ Տ. Գուրգենյան, Վ.
Արթուրյան, պ. Գ. Ալեքսանյան, Գրադանյան,
Մամիկոնյան, Յարուժիկյան II և Սերժ.
Սկզբը 8 1/2 ժամին երեկոյան.
Բեմադրող՝ Սերժիկյան.
Վարչության ներկայացուցիչ՝ անդամ
տեղ. Վ. ՄԱՐԿՈՒՆԻԱՆ
(առ.) 807. 1-1

По умѣреннымъ цѣнамъ
Новѣйшихъ изданныхъ рисунковъ.
ПОЛНОМѢРНЫЕ

Фабр. СКЛАДЪ МАНГИКІАНА
© РУССКАЯ № 7.

ԿՆՔՈՒԹԱԿԱՆ ԵՒ ՎԻՐԱԿՈՒԹԱԿԱՆ

ՄԱՍՆԱԽՈՐ ԶԻՒՆԴԱՆՈՑ

Բողոքականության 13, տեղեֆոն 4-21.
Ընդունվում են լուսավորչական և թե՛ Գրեյն, նյու-
յուկ և վիրաբույժական խմբակները, որոնցում միայն
(տեղագրություն) հիանալի խմբակները (բացի ժամկետից և հոգևորական
հիանալի խմբակներից) վարձարար գրվում պայմանով:
Ընդունվում են կանանց, Գրեյն և մանուկները
հիանալի խմբակները, որոնցում հիանալի խմբակները, ամեն
օր՝ ցեր. ժամը 11-ից մինչև 12-ը:

Հիանալի քանակությամբ ըստ ներքինի

Ա. Ա. Յարուժիկյան
Ն. Ն. Վերապետով
Ա. Ա. Զարեմյան
Դ. Գ. Կարապետյան
Ա. Ա. Մուրադյան
Դ. Ն. Տեր-Ներսիսյան
Ն. Ղ. Ուրիկյան
Ս. Բ. Քյուրբան
Ս. Պ. Շարապով
(հ.հ.) առ. 779 100-89

ՓՈՐՁԵՑԷՔ ԾԽԵԼ ՆՈՐ ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ

2 Ա 3 Կ Ա

“40 ՄԷՏԱ”

Թ Գ Լ Ի Ս

20 հատը 6 Կ, 10 հատը 3 Կ.

(հ.հ.) առ. 803. 10-1

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԵՒ ՀՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԸՆԿ.

Երեքշաբթի, սեպտեմբերի 24-ին
ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆՈՒՄ
տեղի կունենայ Վիճակագրի համալսարանի
յայտնի պոֆեսոր
ԴՐ. Յ. ՍՏՐԺԻԳՕՎՍԿԻԻ
Դասախոսությունը Գերմանիայի լեզուով
ՀԱՅՈՑ ԳԵՂԱՐՈՒԹԵԱՆ
և նրա նշանակությունը Արևմուտքի և
Պարսկաստանի համար:
Դասախոսությունը կը լուսաբանվի բազմա-
թիվ մոզակապի պատկերներով և տեղ-տեղ
կը թարգմանվի հայերեն:
Սկզբը է երեկ. 8 ժամին:
Տոմարները՝ 2 ր. 50 կ. մինչև 50 կ.
գալիսը 30 կ. Տոմարները կարելի է
ստանալ Սուրբանդյանի երաժշտական խա-
նութեամբ, իսկ դասախոսության օրը Ժո-
ղովարանում:
(հ.) առ. 813. 2-1

Ա Ս Ա Մ Ն Ա Ք Ո Ց

Ս. ԿԵՐՆՔԵԱՆ

Ընդունվում է ամսական և երկամսական հիանալի ան-
ցանկություն, պոֆ, արհեստական տոմսներ, ամսական
հեռագրում, (ամսաց ցույց):
Ը ն գ ու լ և Լ ու թ Ի Լ ը
Ամեն օր (Սեպտեմբերի 9-2-ը
Երեկոյան 4-7-ը)
Մեկին Արա-Մարգարյան հրապարակի և Լիբանո-
սովիկայի փողոցի, № 1.
(հ.հ.) առ. 769. 74-5

ԹԻՐԻՔԱՆԱՅԱՏԱՆԻ ԵՐԿԱՐՈՒՂԻՆԵՐԻ ՇԵՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպես յայտնի է, տասներեք տարի
սրանից առաջ, 1900 թվին, Ռուսաս-
տանը արտոնություններ էր արձակում, ու-
րով Թիբեթահայաստանի երկաթուղի-
ների կառուցման վերաբերմամբ նա
ունեն իր վճարական խառնուրդ:
Այդ արտոնությունները հարաբերաբար
Թիբեթահայաստան, առանց Ռուսաստանի հա-
մաձայնության, իրաւունք չունին եր-
կաթուղիների շինության թույլտու-
թիւն տալ ոչ ոքի՝ Թիբեթահայաստանի
շրջանում:
Ներկայումս Ռուսաստանը ցանկա-
նում է աւելի ևս ընդարձակել իր ար-
տոնությունները և իրաւունք ձեռք բերել,
որով նա կարող լինի վճարել և որոշող
գեր ունենալ երկաթուղիների կառուց-
ման գործում:
Այդպէս Ռուսաստանի առաջ գրված
պետք է լինեն երկու տեսակ խնդիր-
ներ. մէկը՝ այն երկաթուղիների վերա-
բերութեամբ, որոնք ունեն ռազմապի-
տական նշանակություն, միւսը՝ այն եր-
կաթուղիների, որոնց գլխավոր նշանա-
կութիւնը տնտեսական է:
Առաջին դէպքերի համար Ռուսաս-
տանը ցանկանում է ունենալ բացառիկ
իրաւունքներ, իսկ երկրորդ տեսակ
ձեռնարկութիւնների համար նա հա-
մաձայն է, որ նրանց վերաբերութեամբ
որոշող գեր կատարէ իր դաշնակից
Ֆրանսիան:
Փոքր Ասիայի երկաթուղիների դա-
ւաւորութեան և նրանց շահագործու-
թեան խնդիրները ռուսացում բանակ-
ցութեան նիւթ էին դարձել վերջին
ամիսների ընթացքում պետութիւննե-
րի մէջ: Ռուսաստանը ունեցած մտքե-
րի փոխանակութիւն թէ՛ Ֆրանսիայի և
թէ՛ Անգլիայի ու Գերմանիայի հետ,
Թիբեթահայաստանի հակված է ընդունելու Ռու-
սաստանի առաջարկը, պահանջելով դի-
վաններ ուրիշ միջազգային գործերում:
Երկաթուղիների կառուցման գործը
ներկայումս ամենախոշոր հերթական
հոգան է դարձել պետութիւնների հա-
մար Փոքր Ասիայի ցամաքում, և նը-
րանցից իւրաքանչիւրը որոշ անկա-
յութիւններ ունի երկաթուղիական այդ
ձեռնարկութիւններից:
Ոչ ոք չէ հարցնել և չէ հարցնում
տեղական ազգաբնակչության կարծիքը
երկաթուղիների ուղղութեան և կա-
ռուցման մասին: Ոնցիկ վճարողները
երբայական ձեռնարկողներն են, որոնց
թիկունքին կանգնած են իրանց կա-
ռավարութիւնները:
Տեղական ժողովրդի շահերի տեսա-
կէտով՝ երկաթուղիների կառուցումը
կարող է համարվել մի գրական գործ-
երկրի և ազգաբնակչության բարեա-
ւածման համար: Հաղորդակցութեան
ճանապարհների ստեղծումը անբաւարար
վիճակի բարեբոլումը, անշուշտ, ուրա-
խութիւն է զօնութիւն կը պարճաւորէ
ժողովրդին: Երկաթուղիների հետ զու-
գընթաց և իբրև նրան յաջորդող ազ-
գայնեւր կը հանդիսանան ամեն տեսակ
կառավարչական և հոգևոր ազդե-
րի խթանումը: Հաղորդակցութեան
ձեռնարկութիւնների կազմակերպելը:
Իսկ այդ հանգամանքը կը տեղծի
աշխատանքի նոր աղբիւրներ երկրի
ժողովրդի համար և յարմարութիւններ
կընծայի աշխատուող ոյժերին: Զիտ
երկրի մէջ և այնտեղ գտնել աղբու-
տի միջոցներ, որոնց համար մինչև
այժմ նա պանդխտում էր հեռու եր-
կրները՝ մաշելով կեանք և ոյժեր, յա-
ճախ ապարդիւն կերպով:
Մենք գիտենք, որ երկաթուղիների
երևան գալով հանդէս կը դան և մի
քանի անպատ Երկրորդի. բայց և
թէ մարդիկ աշխատանք լուրջ պատրաս-
տակութիւններով հանդիպել նոր տնտե-
սական հանգամանքներին, այն ժամա-
նակ նրանք նուազեցրած կը լինեն բա-
ցատական ազդեցութիւնների ոյժը և
մեծ զարկ տուած կը լինեն նրանց
գրական առաւելութիւններին, որոնք
այնքան խոշոր ծառայութիւն են մա-
սուցել Եւրոպայում և Ամերիկայում
ժողովրդին և նպաստել են նրա ընդար-
ձակ բարեաւածման:
Ա. Գալանդար

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ԹԵՐԱԿՂԶՈՒՄ

ՍԵՐԲ-ԱԼԲԱՆԱԿԱՆ ԿՈՐՑԻՆԿՏԵ

(Պետ. Հնազ. Գործ.)

20 սեպտեմբերի

Բելգրադ.— «Պետ. Բիւրօն» հաղորդում է, որ «Ալբանիէ-Կոր.»-ի տեղեկութիւնք կանանց վերաբերութեամբ սերբ օֆիցիւրներէ դատաւարտելի վերաբերմունքի մասին հանդիմանում է չարամիտ զբաղմունքներու:

Լրագրերն տպել են Պաշէի յայտարարութիւնը արտաքին գործերի մինիստրութիւնից նրա վերադառնալուց յետոյ: Պաշէին ասել է, որ Սերբիան կամենում է բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատել Աւստրո-Ունգարիայի հետ: Նրա այդ ցանկութիւնը իրագործելի է, որովհետեւ քաղաքական հարցերը արդէն լուծված են, տեխնիկական ու առևտրական հարցերի նկատմամբ սկզբնական շաւրածայնութիւն չը կայ: Բերլինացիք հետ այսօրվայ տեսակցութիւնից Պաշէին այն համոզմունքն է ստացել, որ Աւստրիան ևս ոգևորված է նոյնամանի մտադրութիւններով: Ապա Պաշէին ընդգծել է, թէ Սերբիայի ցանկութիւնն է իրականացած սեռերէ Լօնդոնի վեհաժողովի որոշումները լիովին Ալբանիայի վերաբերութեամբ, փաստահանելով, որ Սերբիան մտադիր չէ ընդլայնել իր երկիրը ի հաշիւ Ալբանիայի:

Սերբ զորքերը, յետ նեղելով ալբաններին հարաւային սահմանում, արշաւում են Սև-Դրինայով՝ Ալբանիայի ռազմակէտերին տիրանալու նպատակով: Պրիզրէնի մօտ, համաձայն մեծ պետութիւնների ցանկութեան, թաղիւն ված զորքերում նկատվել են մեծաքանակ բոլշևիկական խմբակներ: Պաշտօնական տեղեկութիւններին համաձայն, ալբանները հայածվելով սերբերից՝ գործում են շատ անասելի բարձրութիւններ ու սպանութիւններ: մօրթում են ոչ միայն քրիստոնեաներին, այլև ալբաններին ու թիւրքերին, որոնք իրաւաբանական միասնա չեն:

Ծանկնաւ.— Ալբանիայում տիրում է լիակատար անդադնութիւն: Իւրաքանչիւր բէյ իր շրջանում կազմում է առանձին տէրութիւն: Այդ տեղերի քրիստոնեաները մեծամեծ հալածանքներ են ենթարկված: Ստարեկան սերբերի ձեռքն անցնելուց յետոյ, թիւրքալարանական հրոսակաւորները տիրա-

պետել են Գրադիշային և այնտեղ իրանց իշխանութիւնն են հռչակել ալբանական թագաւորութեան անունից:

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

(Պետերբուրգի Հնո. Գործ.)

20 սեպտեմբերի

Կ. Պոլիս.— Պատերազմի սկզբին Դար-դանէլում գտնվող օսմանական նաւատորմի ռազմածովային ժողովում են Կ. Պոլսում:

Ի պատասխանի մեծ վեճերի հետաքրքիր բազմաթիւ արտաքին գործերի մինիստրը ցանկութիւն յայտնեց, թէ բարի ու բարեկամական հաստատ յարաբերութիւններ կը սահմանվեն երկու երկրների միջև:

Կ. Պոլիս.— «Համադիլի» նախկին հրամանատար Բէուֆ Բէյը յատուկ միասնաժողով մեկնեց Եւրօպայ: Բէուֆ Բէյը Բոսնիայում կը ստանա թիւրքերի պատուիրած յաճախումը, որ մինչև այժմ գրավւած է իտալական կառավարութիւնից պատերազմի ժամանակ: Ապա Բէուֆ Բէյը կայցելէ Փրանսիայի արտօրէնքական գործարանները, քանի որ մտադրութիւն կայ փոխել արտօրէնքական սպասարկումը թիւրքաց նաւատորմում:

Կ. Պոլիս.— Գինեքալ Սափօլը և միւս բոլոր պատգամաւորները ներկայ եղան աւստրո-ունգարական զեւպանաւոր տանը տրված նախաձեռնում:

Սօֆիա.— Բոլշևիկական գործակալութիւնը հաղորդում է, որ Բոլշևիկական յում ոչ մի քորաւաւք տեղի չէ ունեցել, նաև Հուլիսում և Ստրումի-ցայում հրոսակաւորներ չեն կազմակերպել Սերբիայի վրա յարձակվելու նպատակով:

Լիւբլ.— Մակէդոնիայից եկաւ բոլշևիկական մի պատգամաւորութիւն խնդրելու, որպէս զի մակէդոնացի բոլշևիկ կաթիլները ընդունվին Աւստրիայի նոյնապատգամական տակ: Պատգամաւորութիւնը պատմում է, որ յայտնեց ծաղր ու ծանակի են ենթարկւում բոլշևիկներին:

Վիեննա.— Պաշէն այցելեց Բերլինը: Դին և ներկայ գտնվեց նրա մօտ նախաձեռնում:

Աթէնքի և այլ կառավարութիւնների կողմից:

Նորբեր Անատոլիա այցելող անգլիացիները պատմում են, թէ այնքան երկար ժամանակ հայկական քաղաքագէտներին ոգևորող յեղափոխական ռազմիկալիզմ տեղի է տուել հայաւոր ծրագրի և թէ առ հասարակ հայերը վարում են տակտով, չը գըրգըլելով հակառակութիւն սղաքանակութեան իրաւ մասերի մէջ: Այդ երկարութիւն է մտածել, որ հայերը զինվարները իրօք մի բան սովորել են և նրանք շատ մօտիկ են համարում իրանց ժողովրդի դրութեան գործնական բարեօրէնում:

Դրանից յետոյ ռուս թիւրքը խօսում է հայերի քանակութեան մասին: Ամբողջ Ասիական թիւրքայում 17 միլիոն ժողովուրդ կայ, որից 12 միլիոնը՝ ռուսական, բայց բուն թիւրքերը միայն 4 կամ 5 միլիոն են, մնաց 7 միլիոնը՝ արաբ, սիրիական, քիւրդ: Մինչև 1877—78 թ. Գոթայի պալատը նշանակում էր հայերի թիւը թիւրքայում՝ 4 միլիոն: Բերլինի գաղափարով մօտ կէս միլիոն անցան Ռուսաստան, իսկ կոտորածները և գաղթումները պակասեցրին նոյնպէս կէս միլիոնով, այնպէս որ ամբողջ թիւրքայում հայեր կան հաշիւ 3 միլիոն, որից 200,000-ը Կ. Պոլսում և թիւրքական թրակիայում, իսկ 800,000-ը ասիական գանապան վիլայէթներում և մօտ 2 միլիոն՝ Հին-Հայաստանում (այժման երկրում, Խաղաղութիւնի, Վան և Դար-ժաւաններով և Անատոլիա և ուղարկվել մի յանձնաժողով, որ անպաշտօն կերպով վերակազմութիւն է կազմում: Յանձնաժողովը պէտք է գնայ ոչ միայն Հայաստան, այլ և Բիւրզանում:

Իր յօդուածը ռուս թիւրքը վերջացնում է այսպէս. «Այս բոլորը խոստանում է սալ շատ հոգեւոր դիպումատիւն և շատ սիրելի լինել հայապատկան»:

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏԱՐՈՒՆԵՆ

Անճառք առկառի մը մեր Բիւն Եսկ

Մուշ, 17 օգոստոս

Մասունի վեճակը շատ ընդարձակ է և ունի 17-էն աւելի գաւառ ու գաւառիկ:

Մուշի նկատմամբ այդ բոլորը, մինչև հասնի Տիգրանախիւրի դուռը, կըսուի գաւառ, իսկ տեղացիները՝ գաւառից: Տեղացիք այ իրենց զինեցը կանոնաւոր գաւառի, ինչպէս բոլոր տարածքներն ու տուրքերն ունենցը: Երբեք անպաշտօնութեան մէջ իրենց զինեցը կանոնաւոր մնացել, թէ իրենց հայրենիքը իսկպէս ըլլալ իրենց կամ իրենց սըր, որ էրբեք մի վեճակ է: Այս տեսակէտով Մասունի ունի մի քանի գլխաւոր կեդրոններ: Մասունի բուն կեդրոնական լիւրը Անտօք Մոսաթան է, ուր կը գտնուի Դաւիթ Մէրի պատմական բերդը: Մոսաթանի հարաւային կողմին շատ մօտ է Նալոց Մաւին աւաքիցը կամ Դոմոց վանքը:

ՎԵՐՋԻՆ ՅԵՆԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հնո. Գործ.)

20 սեպտեմբերի

Սէվաստօպօլ.— Եւրոպայից «Ալմազ» գիւտարական գրօսանաւով եկաւ մինիստրներ խորհրդի նախագահը և գնացքով մեկնեց արտասահման:

Թէրզան.— Պրինց Սալար-ուր-Դօվլէի գործը աւարտվեց: Կառավարութիւնը պրինցին տալիս է 10,000 թուրք ման ամենամեայ կենսաթոշակ, որը պրինցը կը ստանայ ամեն-ամիս: Պրինցի ռուսական բանակին պարտք ունեցած գումարը յանձն է աւանդում Թէրզանի սերանաւորներին: Մէկը այն պայմանով, եթէ իր տրամադրութեան տակ զորվի Սալարի կալուածքը:

Սալար-ուր-Դօվլէն այս օրերս կը մեկնէ Շվեյցարիա Ռուսաստանի վրայ յով: Եթէ պրինցը դարձեալ Պարսկաստան վերադառնայ, այդ դէպքում կը զրկվի կենսաթոշակից:

Բերլին.— Վիֆի գործակալութիւնը հերքում է Վիեննայի լրագրիչներին այն տեղեկութիւնը, թէ Վիեննա կայսրը Կոնստանտնուպոլիս գնալուց այցելելու Թիւրքիայի կալուածքը:

Օտարագէր ռուսաւորները ընդունելութիւնը համապարհաւոր սահմանափակելու կարգադրութիւնները ստալ է կազմ յուզմունքներ տալիս: Բերլինի համալսարանը յայտարարում է, որ սահմանափակումը առայժմ իր ոյթի մէջ է մտնում լոկ ռուսաւորների վերաբերութեամբ, որոնք այս ձմեռվայ սեզօնին բոլորվին չեն ընդունվելու:

Փօսթիլ-Յայտունը.— մասնակցում է, որ համալսարանական շրջաններում խօսում են, որ ռուս ռուսաւորների թիւը Գերմանիայում գերակշռում է միւս պետութիւնների ռուսաւորների ընդհանուր թիւից: Պրեսական ժողմնիստները կարգադրութիւնը նախադիմում է ինքնապաշտպանութեան միջոց, որ չունի որեւէ առնչութիւն քաղաքական նկատմաների հետ:

Բէյրութ.— Կառավարութիւնը վերականգնեց Շաֆա-Սերուսաղէմ փրանսիական զորքերի վերադառնալու:

Մասունի Փառնաց գաւառի Ուարըձօղ կեդրոնը, որ կայանակամանակ է, ափսոսել է վեր մեծ յուզման ու խառնաշփոթութեան մէջ: Կը գտնուի, քիւրդ աւազակապիւն Կէնճոյի Փափորէի երկու տղոց սպասարկութեան պատճառով: Կէնճոյի Փափորէն այս 4—5 տարւան սահմանադրական բէթիմի բազմաթիւ անմեղ հայեր սպանելով և թալանելով կառաւարով կը մնայ անպատիժ: Երկու տարւան լինելուն՝ վաղ մը զօրքով բռնուեցաւ և Մուշը բանտը բերուեցաւ: Բայց հաշիւ 6 միւս բանտարկուած էր, և ահա արդարացաւ ու ազատ արձակուեցաւ շնորհիւ իր կառաւարութեան և այն շինու առաւ վկայութեան, թէ այդ սպանութիւնը, որուն համար ինքը ամբաստանուած ու բռնուած է, իբր իր երկու գաւառներուն՝ Մահմէդի ու Սէլիմի գործն էր: Փափորէն թիւրքերի և սկսան հետապնդել փախստական գաւառները: Այս գաղանքի փափորէն սպանուած է՝ «Հիլօ» կոչուած աշխարհի հետ կուռած ժամանակ:

Գարունին մինչև այսօր՝ 5—6 վաղ—մօտ 2500 հող—գործ կերթայ Մահմէդի ու Սէլիմի ձերբակալելու, և սակայն ցարդ երթալով յուշումները դուրսից կը ստանալով, իսկ հաղորդակցութիւնը Մուշի և գլխաւոր կեդրոններում մէջև սկսել է դադրել, և երթիկները այդ գաւառներում համար կամաց-կամաց անկարելի կը դառնայ:

Ուարըձօղէն Մուշ երկու գլխաւոր գիւծ կայ հաղորդակցութիւնը պահելու, մէկը՝ Անտօք լանդիւն ու Տալուրիկի վրայով, ինչ որ երկար է անասնելու դժուարութիւն ունի, մանաւանդ օտարականի մը համար: Արդէն շատ անգ՝ ձիով անցնելու անպարելի է Ուրիշ երկրորդական գիւծ մը կայ Շառախի կիլիկիական, Աղբի, Հիլիշ, Թաթնաք հայ գիւղերէն: Այդ գիւծով ձամբ բորոգող թէև քիւրդական յարձակումներէ ազատ կը զգայ ինքզինքը, բայց կրկին դժուարացած կանցնի կանցնի Փառնաց գաւառը մանկու համար ու անկէ Ուարըձօղ ու Հալուս Սալարի այդ վայրերու իսկական կառավարական ճանապարհը Մոսաթանի գիւծ է, որ բաղադրումը միւս զը-ժուարանցանիլ ձամբաներուն՝ կարելի է յայտնենալ, որ գէթ ձամբու կէսէն աւելի կընայ մարդ ինքզինքը ձիու վրայ պահել: Այդ գիւծն այդ դժբաղդար, ինչպէս վերը նկարագրեցինք, խօսքին բռնուած է ընկի ստանցի շիկօ և բալըքը: Բունած աւազակապաւոր աշխարհները Անպիւն որ, առանց անոնց ունի փրկանք տալու դժուար թէ անցորդը կարենայ օճիքն ազատել: Ներքի այս գիւղը և ճանապարհներու դժուարութիւններն ու անապատները կընդարձակ այդ վայրերը մեղմ է կը պահեն այնքան հեռու ու անձամբ, ինչպէս Ամիրիկան էր մեր պայքերուն համար՝ ասկէ 400 տարի առաջ:

պահպանվում է Հայի. Բարեգ. Բնդ. Միւն-Թանի նպատակով:

Մեղ հաղորդում են, որ Վարազի գիւծ զատուտական ռուսաւորների տեսուչ Ա. Դարբինանը, որ Կ. Պոլսից վան էր պաշտօնատեղին ուղարկուելու համար հասել է Թիֆլիս, այստեղ գնել է իր խնամքին յանձնված ռուսաւորների համար գիւղա-տնտեսական և մեղուաբուծական գործիքներ՝ իր հետ տանելու նպատակով: Նա այս օրերս մեկնելու է վան:

ՎՍՏՈՐԻ ԱՌԵՐԵՆ

Ազգային ժողովը օտարման մէջ

Կ. Պոլիս, 14 սեպտ.

Ազգ. ժողովը մի քանի նիստերէ ի վեր բացառելով ամբողջական մասնակցութեան Մասնաւորապէս Երեսմանքին խնդրելու այլևս ձանձրող պատճառաւ ըլլալով կարծես թէ երեսմանքները կը ծուլանան նիստի գալու, որով կարելի չըլլար գործ տեսնել, կամ շատ-շատ օ. 2-ին հրաւերուած ժողով մը բանալ ժամը 4-1/2-ին կամ 5-ին և կէս ժամ յետոյ ցրուել:

Այս կացութիւնը խորունկ վիշտ պատճառաւ ըլլալով կարգ մը երեսմանքներու վերջին անգամ անոնք ունեցան անպաշտօն խորհրդակցութիւններ, և, ինչպէս արդէն պիտի տեղեկանաք թիւրքացի թիւրքերէն, գործական քայլեր առնուիլ սկսած են՝ ազգային ժողովը շարժում մէջ գնելու համար:

Հոգեբանական վիճակի մը արտայայտութիւն է այս շարժումը: Եւ կը մտածեն, թէ այլևս հասած է ժամանակը խաղաղ գործուհեութեան, և իրաւունք յուսալի է, որ ազգային վարչական կազմին մէջ սկսի խաղաղ գործունէութիւն մը, որուն պէտքը մենք ամենքս անխորհրդ, բոլորով, ընծով-րատ, սօցիալիստ, առհասարակ կընդունենք:

Հայկական խնդրը, որ ասկէ առաջ պահ մը ամենքս այլ խաղաղութեան և դրական ունի օգուտ չունեցաւ. միւր համար, գէթ սա բարոյական արդիւնքը ունեցաւ, որ յանուն մեծագոյն բաղադրանքի մը իրարու տու բերաւ տարբեր համոզումներ ծառայող անձերը, որոնք ասկէ առաջ ինքիւ և անուրիքները իրարու կը նայէին:

Ստեղծուած գործակցութիւնը իրարու քով բերաւ ընդդիմադիրները, որոնք մտերմական յարաբերութեանց մէջ տեսան, թէ զինեցը բաժնուր անշնչաբեր շատ մեծ չէր: Համոզուեցան, թէ կենսային իրարու գործակցելու իրարու հետ գործել, և փոխանակ իրարու շինածը աւելու: Ընդհանրապէս այս մը չէր:

Այս դիտակցութիւնը հիմա ահա իր արդիւնքը կուտանայ, և ազգ. ժողովը շարժման մէջ դնելու այս աշխատութիւնները, կը հաւատամ թէ, այս անգամ արդիւնք մը պիտի ունենան, մասնաւոր ընտրուած միջոցներուն մէջ կար կ'մէկը, որ ամենին գործնական էր և որ միջին հիմա չէր փորձուած:

Այս միջոցն է օրակարգի խնդրոց նախապէս ռուսաւորութիւնը ու քննարկելու բաւական թիւով երեսմանքներու կողմէ, որ այս շարժում իւր փորձուեցաւ և հաջալի արդիւնք տուաւ: Միայն մէկ յօդուածի մը համար կարելի չէր եղած ամբողջական ժողովը մը մէջ համաձայնութիւն գոյացնել, մինչև տեսնուեցաւ որ այս մասնակի խորհրդակցութեան մէջ, նոյնքան ժամանակի մէջ, կարելի եղաւ երեք յօդուածի համար համաձայնութիւն գոյացնել:

Հիմա ազգ. ժողովին շարժը նոյնիսկ երեսմանքները մէջ շահաբաղդութեան մը տեսնուեցաւ: Երբեք կը ծագէ, որուն առաջին ազգու դարմանն է անխնայ գործադրել ներքին կանոնաւոր բոլոր արտադրութիւնները, և այս կերպով պարտաւորել երեսմանքները, որ ուղարկել ըլլան իրենց պաշտօնին և գիտակցութեան կատարել իրենց պարտքը:

Այս մասին՝ արդի գիւտեր շատ անփոք ըլլալով սոսկալի կերպով խաղաղութեան և շարաշար քննադատութեան ու պարտաւորութեան գործադրել օրէնքը:

ՇԱՐԱՅԻ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՅՍՈՐՎԱՅ ԺՈՂՈՎԱՆԻ ԱՌԻԹՈՎ

Մեղ յայտնում են, որ այսօր Թիֆլիսի հայոց առաջնորդարանում Միւրազ եպիսկոպոսի հրաւերով կայանալու է մի ժողով, ընտրելու համար մի նոր յօդուածական յանձնաժողով, իրաւաբան երկու յօդուածական մարմինների փոխարեն: Այս առիթով մենք կը կամենայք մեր կարծիքը յայտնել:

Միւրազ եպիսկոպոսը ամեն հարց գործից, որ 1912 թ. հոկտ. 8-ին Թիֆլիսի բողոքի դահլիճում ընդունված յօդուածական մասնաժողովը հետագայ ապարդիւց է գործի գլուխ անցնել Լէօ-Զարգարան յօդուածական յանձնաժողովը: Բայց որովհետեւ ամեն մի գործողութիւն, որ հիմնված է լիւրժ ուղղութեան և շխալութեան վրա, վերջի վերջոյ քայքայվում է, այդ յանձնաժողովն ևս չըքայքայուի, այնպէս որ նա անփոքած է այսօր մի նոր, երբորդ յանձնաժողով կազմվել:

Արդ, մենք գիտենք, որ մի խմբակ, որի արտայայտչին հանդիմանում է Լէօ-Զարգարան յանձնաժողովը, անցնալ տարի ա-մեն կերպ աշխատել խաղաղ յօդուածի

